

NORGES BANK

Finansdepartementet
Boks 8008 Dep.
0030 Oslo

Dato: 29.01.2016
Deres ref.:
Vår ref.:

Statens pensjonsfond utland – Evaluering av organiseringen av arbeidet med ansvarlig forvaltning

Vi viser til brev fra Finansdepartementet 8. desember 2015 om evaluering av organiseringen av arbeidet med ansvarlig forvaltning i Statens pensjonsfond utland. I brevet viser departementet til at nye retningslinjer for observasjon og utelukkelse av selskaper fra fondet, og enkelte endringer i mandatet for fondet, trådte i kraft 1. januar 2015. Endringene innebar blant annet at beslutninger om observasjon og utelukkelse, basert på råd fra Etikkrådet, ble flyttet fra departementet til Norges Bank. Departementet viser til at den nye organiseringen skulle få «*en løpende evaluering fra regjeringen i de årligere meldinger om fondets virksomhet*».

I brevet 8. desember 2015 sier departementet at det i denne første evalueringen særlig vil legge vekt på hvilke prosedyrer og arbeidsmåter Norges Bank og Etikkrådet har etablert, hver for seg og sammen, for å følge opp det nye rammeverket.

Banken bes om å redegjøre for sitt arbeid med å følge opp de nye retningslinjene og endringene i mandatet. Banken bes redegjøre for hvordan informasjonsutvekslingen og samarbeidet mellom Norges Bank og Etikkrådet fungerer, herunder hvordan kontakten med enkeltelskaper blir koordinert. Videre ber departementet om bankens vurderinger av hvordan den nye organiseringen bidrar til å ivareta formålet med endringene i retningslinjene om tydeligere ansvarslinjer, bedre samspill mellom Etikkrådet og banken og en mest mulig sammenhengende kjede av virkemidler. Det samme gjelder hvordan hensynet til åpenhet er sikret i arbeidet med ansvarlig forvaltning.

Norges Bank vil innledningsvis vise til at de nye retningslinjene og endringene i mandatet har virket i en forholdsvis kort periode. Vi deler derfor departementets vurdering at en mer omfattende vurdering først kan finne sted når det har gått noe tid.

Oppfølging i Norges Bank

De nye retningslinjene og endringene i mandatet la nye oppgaver på Norges Bank, blant annet oppgaven med å beslutte observasjon og utelukkelse av enkeltsselskaper. Som følge av dette har bankens hovedstyre opprettet et underutvalg, eierskapsutvalget, som er saksforberedende og rådgivende i saker som gjelder ansvarlig forvaltning og vedtak om observasjon og utelukkelse av selskaper fra fondet. Utvalget består av en visesentralbanksjef og to eksterne styremedlemmer. Utvalget avgir innstilling til hovedstyret, som fatter vedtak i sakene.

Hovedstyret fastsatte 18. mars 2015 Prinsipper for ansvarlig forvaltning i Norges Bank. Dokumentet omfatter arbeidet med observasjon og utelukkelse av selskaper fra fondet, i tillegg til arbeidet med standardsetting, eierskap og risikohåndtering i bankens område for kapitalforvaltning (Norges Bank Investment Management – NBIM). Videre har banken i brev 20. mars 2015 til Etikkrådet angitt nærmere forventninger til arbeidet med observasjon og utelukkelse. I brevet beskrev banken prinsipper for utvelgelse av selskaper for Etikkrådets nærmere undersøkelser, forventninger til format og innhold i tilrådingen fra Etikkrådet, og nærmere forventninger til kommunikasjon og samordning mellom banken og Etikkrådet. Hovedstyrets eierskapsutvalg avholdt ett møte med Etikkrådet i 2015.

Innstillinger fra eierskapsutvalget til hovedstyret i saker om observasjon eller utelukkelse baseres på Etikkrådets tilråding. I hovedstyrets behandling av saken innhentes i tillegg vurderinger fra NBIM. En sammenfatning av relevant informasjon legges frem for eierskapsutvalget. NBIM vurderer også om eierskapsutøvelse kan være et mer hensiktsmessig virkemiddel. Vurderingen av eierskapsutøvelse bygger blant annet på hvor betydelig investeringen er for fondets portefølje, om banken har en etablert relasjon til selskapet, hvor stor eierandel fondet har i selskapet og hvilket forhold som er tatt opp i tilrådingen fra Etikkrådet. Denne vurderingen legges også frem for eierskapsutvalget.

I 2015 behandlet hovedstyret ni saker om observasjon, utelukkelse og opphevelse av observasjon og utelukkelse. Syv selskaper ble besluttet utelukket, ett ble gjeninkludert, og ett selskap ble tatt av observasjonslisten. I alle sakene ble tilråding fra Etikkrådet fulgt. Bankens beslutninger og Etikkrådets tilrådingen ble offentliggjort.

Informasjonsutveksling mellom NBIM og Etikkrådet

Med bakgrunn i oppgaver gitt i mandat og retningslinjer, og brevet fra Norges Bank 20. mars 2015, har NBIM og Etikkrådet etablert rutiner for informasjonsutveksling og koordinering.

Rutinene beskriver tidspunkt og innhold for regulær informasjonsutveksling. Slik informasjonsutveksling omfatter månedlig oversikt over selskaper i aksje- og renteporteføljen fra NBIM til Etikkrådet, oppdateringer fra Etikkrådet til NBIM med selskaper rådet undersøker, og kvartalsvis oversikt over relevant selskapskontakt fra NBIM til Etikkrådet. Videre angir rutinene rammene for kvartalsvise informasjonsutvekslingsmøter mellom NBIM og Etikkrådet. Hensikten med møtene er å utveksle informasjon om arbeidet med selskaper

som ledd i det formelle ansvaret banken og Etikkrådet har hver for seg etter departementets retningslinjer. I møtene utveksles blant annet informasjon om arbeidet med enkeltsselskaper, og hvilke planer henholdsvis NBIM og Etikkrådet har. NBIM og Etikkrådet har i 2015 avholdt fire slike informasjonsutvekslingsmøter.

I tillegg til jevnlig informasjonsutveksling, oversender NBIM også informasjon om enkeltsselskaper til Etikkrådet der det vurderes som relevant. I 2015 oversendte NBIM informasjon om hendelser og vurderinger av 11 selskaper, i tillegg til informasjon om endringer i selskapsstruktur for 5 selskaper. Videre kan Etikkrådet be om informasjon om fondets investeringer i selskaper, for eksempel som del av arbeidet med å utarbeide tilråding. Etikkrådet oversender også til NBIM informasjon og vurderinger som kan være relevant for eierskapsarbeidet.

Koordinering mellom NBIM og Etikkrådet

I henhold til Retningslinjene for observasjon og utelukkelse skal «*kommunikasjonen med selskapene være koordinert og med mål om å oppfattes som entydig*». Rutinene for informasjonsutveksling og koordinering mellom NBIM og Etikkrådet omfatter også koordinering av selskapskontakt.

Når Etikkrådet ønsker å kontakte et selskap, for eksempel for å be om informasjon eller be om et møte, informerer Etikkrådet NBIM om dette. NBIM vurderer så om det er hensiktsmessig at NBIM informerer etablerte kontaktpunkter i selskapet om forestående kontakt fra Etikkrådets side. Hensikten er å bidra til at kommunikasjonen oppfattes som helhetlig og entydig. Dersom det ikke er behov for en slik introduksjon, informerer NBIM Etikkrådet om at selskapskontakten kan tas direkte.

I 2015 har NBIM og Etikkrådet løpende koordinert selskapskontakt. NBIM har sendt 18 brev til Etikkrådet om koordinering av kontakten med enkeltsselskaper i løpet av året.

Foreløpige vurderinger av den nye organiseringen

Virkemidlene innen ansvarlig forvaltning har ulik hensikt. Norges Bank forvalter fondet med mål om å oppnå høyest mulig avkastning innenfor rammer fastsatt i forvaltningsmandatet fra Finansdepartementet. Bankens eierskapsutøvelse gjennom forvaltningen av fondet skal understøtte dette målet. Observasjon og utelukkelse av selskaper utgjør en del av rammene for forvaltningen som er gitt i mandatet.

I brevet 8. desember 2015 viser departementet til ulike målsettinger med den nye organiseringen, herunder tydeligere ansvarslinjer, bedre samspill mellom Etikkrådet og banken, en mest mulig sammenhengende kjede av virkemidler, og at hensynet til åpenhet er sikret i arbeidet med ansvarlig forvaltning.

Ansvarslinjene er gitt i mandat og retningslinjer. Departementet er ansvarlig for det overordnede rammeverket, men har under de nye retningslinjene ikke lenger oppgaven med å fatte beslutning om observasjon og utelukkelse av enkeltsselskaper. De nye retningslinjene kan dermed sies å ha innført et tydeligere skille mellom fastsettelse av overordnet rammeverk og beslutninger i enkeltssaker.

Retningslinjene for observasjon og utelukkelse gir Etikkrådet et klart definert og uavhengig ansvar, som med de nye retningslinjene ikke er vesentlig endret. Banken har på sin side blitt tillagt utvidede oppgaver, herunder beslutninger om observasjon og utelukkelse, og ansvaret for å se de ulike virkemidlene den har til rådighet i sammenheng og benytte dem på en helhetlig måte.

I retningslinjenes § 7 første ledd pekes det på målsettingen om en mest mulig sammenhengende kjede av virkemidler. Vi søker å bidra til denne målsettingen gjennom informasjonsutveksling mellom NBIM og Etikkrådet, og ved vurdering av virkemiddelbruk etter at tilråding fra Etikkrådet er mottatt.

Når det gjelder hensynet til åpenhet, vurderer Norges Bank at den nye organiseringen og oppfølgingen fra banken og Etikkrådets side har videreført den høye graden av åpenhet om beslutninger og tilrådinge. Beslutninger om utelukkelse av selskaper er i 2015 offentliggjort etter at eventuelle nedslag er gjennomført. Når Norges Bank har offentliggjort beslutningene, har Etikkrådet offentliggjort sine tilrådinge.

Oppsummering

De nye retningslinjene og endringene i forvaltningsmandatet, som trådte i kraft 1. januar 2015, har tillagt nye oppgaver til Norges Bank. Som følge av dette er styringsmodellen og styringsdokumenter i banken justert. Det er etablert rutiner for informasjonsutveksling mellom NBIM og Etikkrådet. Videre er det etablert rutiner for koordinering av selskapskontakt, for at kommunikasjonen med selskaper skal fremstå som enhetlig. Den nye organiseringen er etter bankens vurdering så langt gjennomført i samsvar med de nye retningslinjene. En mer omfattende vurdering av modellen bør gjøres når det har gått noe mer tid.

Med hilsen

Egil Matsen

Dag Huse